

Попович Оксана Василівна

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Шевчук Наталія Сергіївна

здобувач вищої освіти,

Національний авіаційний університет, м. Київ.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. На сьогодні існує кілька виявлених моментів в діяльності сільськогосподарського підприємства, які слід приймати до уваги. Зокрема, виробничий процес з обробітку рослинницьких культур передбачає використання великої кількості сільськогосподарської техніки, машин та обладнання. У зв'язку з цим, виникає необхідність виділення специфічних видів витрат – за механізованими роботами та технологічними операціями, витратами паливно-мастильних матеріалів, запасних частин та інвентарю, з амортизації, створення споруд, утримання техніки та інші витрати. А також, тривалість виробничого циклу продукції сільського господарства залежить від біологічних властивостей культури та кліматичних умов, і це необхідно брати до уваги при організації обліку витрат.

Ключові слова. Витрати, собівартість продукції, калькулювання, управлінський облік, організація обліку витрат.

Однією з основних проблем для управління підприємством є забезпечення максимальної оперативності та достатньої аналітичності вихідної інформації про витрати підприємства. Якщо інформація щодо витрат, яка повинна слугувати для прийняття управлінських рішень є несвоєчасною, недостовірною або відсутньою, це спричиняє виникнення проблем, як внутрішнім так і зовнішнім її користувачам.

Створення єдиної інформаційної загальнодержавної бази норм і нормативів для обліку та контролю за витратами підприємства є сьогодні вкрай необхідною для вітчизняних підприємств. Про це свідчать статистичні дані: матеріаломісткість вітчизняної продукції у два-три рази вища, ніж у країнах Заходу. Внаслідок цього попри всі інші чинники в нашій державі вагома частка списаних на витрати виробництва матеріальних цінностей розкрадається або використовується на виробництво тіньової продукції, яку підприємство не обліковує і за яку не сплачує податків, зборів та інших платежів. Створення єдиної інформаційної загальнодержавної бази норм і нормативів сприятиме ефективному контролю витрат, а також розвитку галузевих й відомчих норм та нормативи, які на сьогодні є застарілими або відсутніми взагалі [1].

Важливою проблемою організації обліку витрат підприємства є встановлення оптимального співвідношення обсягів автоматизованих і неавтоматизованих обліково-контрольних робіт та визначення їхньої ролі у скороченні необґрунтованих витрат підприємства. Нині комп'ютерна й організаційна техніка є в абсолютній більшості діючих вітчизняних підприємств. Кожному підприємству доцільно на початку року провести оцінку власних потреб і фінансово-кредитних можливостей щодо придбання або оренди комп'ютерної, організаційної техніки або відмовитися від неї, віддавши перевагу у веденні обліку залученому на договірній основі приватному професійному бухгалтеру спеціалізованої приватної фірми за гідну оплату виконаних ним обліково-звітних робіт.

Тривалість виробничого циклу продукції сільського господарства залежить від біологічних властивостей культури та кліматичних умов, і це необхідно брати до уваги при організації обліку витрат [2].

Виробничий процес з обробітку рослинницьких культур передбачає використання великої кількості сільськогосподарської техніки, машин та обладнання. У зв'язку з цим, виникає необхідність виділення специфічних видів витрат – за механізованими роботами та технологічними операціями, витратами паливно-мастильних матеріалів, запасних частин та інвентарю, з амортизації, створення споруд, утримання техніки та інші витрати.

У наявних рекомендаціях щодо планування обліку та калькулювання собівартості, робіт, послуг [3] у сільськогосподарських організаціях, не приділено достатньої уваги обліку та розподілу витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів організації. Однак у більшості сільськогосподарських підприємств є допоміжне виробництво, що також обумовлено специфікою виробничого процесу.

Виробничий процес у сільськогосподарській галузі має на увазі паралельні витрати ресурсів під урожай суміжних років, у зв'язку з чим облік витрат необхідно розмежовувати на календарні періоди – витрати під урожай поточного року та витрати під урожай майбутніх років. Через специфічні особливості виробничого процесу продукції рослинництва, ймовірно отримання кінцевої продукції рослинництва в декількох видах. В основному цих видів два: обробіток культури або групи культур та переробка отриманої рослинницької продукції. Зрештою, у процесі випуску продукції рослинництва одержують як основну, і побічну продукцію (наприклад, солону).

Також, виробничий процес сільськогосподарської продукції розосереджено на великих площах земельних угідь із застосуванням великої кількості техніки, тракторів, комбайнів, сільськогосподарських машин. Внаслідок цього бухгалтерський облік має забезпечувати якісний облік усього машинно-тракторного парку.

Істотною часткою рослинницької готової продукції сільськогосподарських організаціях йде не на реалізацію, а внутрішній оборот підприємства. До такого внутрішнього споживання можна віднести залишок частини готової продукції на насіння та посадковий матеріал. Тому виникає потреба в

організації у бухгалтерському обліку чіткого руху продукції для внутрішньогосподарських потреб.

До ще однієї основної особливості бухгалтерського обліку сільськогосподарського виробництва можна віднести істотну значущість первинної реєстрації випуску продукції з поля. Така значимість обумовлена тим, що у рослинництві, на відміну інших виробничих галузей, немає залежність між обсягом понесених витрат і обсягом випущеної продукції. У зв'язку з цим, враховуючи специфічні риси виробничого процесу одержання продукції рослинництва, облік витрат покликаний забезпечувати їх поділ та отримання підсумкової достовірної інформації, за нижчезазначеними показниками:

- за прикордонними роками виробництва продукції; - у розрізі основних виробництв та культур продукції;
- за видами сільськогосподарських робіт, що виконуються;
- за номенклатурою елементів та статей витрат.

Також ми вважаємо, що дві основні ознаки найбільше впливають на організацію обліку витрат у галузях сільського господарства – це вид одержуваної продукції та тимчасова специфіка виробництва. Ми вважаємо, що склад витрат, що включаються до собівартості, дещо обмежений, що функціонує в нинішній практиці сільськогосподарських організацій. Не дає можливості забезпечити повну окупність вкладених коштів у витрати виробничої діяльності. Цей факт тягне за собою велику кількість проблем щодо організації обліку в сільськогосподарському виробництві.

Крім цього, до особливостей обліку витрат необхідно віднести той факт, що є відносно постійний характер змінних витрат. Ці витрати відносяться не до одиниці окремих видів готової продукції, а припадають на оброблювану площу поля. Однак при збільшенні посівних площ, а також стабільному збільшенні врожайності необхідно брати до уваги збільшення обсягу змінних витрат щодо зростання обсягів сільськогосподарського виробництва. Тим більше, за несприятливих природно-кліматичних умов виникне збільшення обсягу питомих змінних витрат за випущеною рослинницькою продукцією.

Ми вважаємо, що розмежовувати витрати в рослинництві на змінні та постійні потрібно лише по відношенню до випущеної продукції. У разі випущена продукція є носієм витрат і у подальшому щодо її приймаються все поточні і майбутні управлінські рішення.

Аналітичний облік витрат у управлінському обліку необхідно формувати як обмежуючись видами виробництва та оброблюваними культурами, а й враховувати все об'єкти управління [4]. Ми вважаємо, що як окремо обліково-аналітичні одиниці управлінського обліку необхідно розглядати сегменти діяльності на рівні галузі, на рівні підприємства, рівні виробничої діяльності, центрів відповідальності або рівні виробленої продукції.

Зважаючи на підходи, що використовуються при формуванні обліку витрат на сільськогосподарських підприємствах, позначимо кілька завдань, які, на наш погляд, необхідно вирішувати системі управлінського обліку:

- приймати витрати на облік, понесені під час обробітку різних видів

культур чи груп культур рослинництва, і навіть різного типу сільськогосподарських робіт і операцій, враховувати обсяг незавершеного виробництва, у повному обсязі і у необхідні терміни;

- формувати достовірну, якісну, оперативну інформаційну базу з метою обчислення фактичної собівартості виробленої рослинницької продукції;

- відстежувати точність та доцільність витрачання насіння та посадкового матеріалу, органічних та мінеральних добрив, засобів хімічного захисту, обґрунтованість використання сільськогосподарської техніки, машин та обладнання, а також робіт вантажного та легкового автотранспорту, допоміжних виробництв;

- організувати повний та своєчасний облік прийняття готової продукції рослинництва з правильним та точним оформленням усієї необхідної первинної та подальшої документації;

- аналізувати та контролювати процес виконання планових завдань, що стосуються витрат та випуску готової рослинницької продукції;

- знаходити резерви зниження витрат, завдяки виявленню невідповідностей понесених фактично витрат від встановлених норм;

- з певною періодичністю аналізувати результати діяльності в розрізі культур або груп культур, що вирощуються, а також в цілому по всьому сільськогосподарському підприємству.

Зазначимо, що на рівні управління виробничими сегментами у сільськогосподарських організаціях потрібна інформація про величину та структуру витрат на виробництво та реалізацію продукції рослинництва. Спираючись на таку інформацію, керівництво зможе зробити висновки щодо конкурентоспроможності як окремих напрямів діяльності, видів продукції, так і підприємства загалом.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Скриньковський Р. М. Фінансовий стан підприємств: сутність, прийоми та методи проведення аналізу. *У номері*. 2014. С. 2014

2. Руда Р.В. Оцінка фінансового стану підприємства: сутність та необхідність. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2010. №1(9)с. 61–65.

3. Рудницька О.М. Застосування методів фінансового менеджменту як інструменту ефективного управління підприємством. *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2010. № 10. – С.215–221.

4. Рязасева Т.Г. Зарубіжні методики визначення ймовірності банкрутства підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. №3. Т.1. с. 177–181.